

בלבבי משכון אבנה

נקודה מתוך הפרשה

מסעי

בפרשתן (במדבר לו, ז) נאמר "ולא תיסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל". האם ההוראה שהגיעה אחרי פרשת בנות צלפחד ובני גלעד, הייתה מיועדת רק למנוע מבוכות ובעיות בהנחלת הארץ, שהרי בהמשך הותרו השבטים לבוא זה בזה (ובאופן מוחלט בטו' באב אחרי הרבה שנים) או שיש לה משמעות פנימית.

ביאור מורינו הרב שליט"א

(אע"פ ששאר בת יורשת נחלה נחסרת) שנאמר "לטוב בעיניהם תהיינה לנשים", אלא זה אני מקיים "אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים", עצה טובה השיאן הכתוב שלא ינשאו אלא להגון להם. ושורש הדבר שזהו מדין "עצה טובה", כי דרך הבנים ליטול עצה מן האבות, ובפרט האבות שקיבלו התורה דוקא, שעליה כתיב (משלי ח, יד) "לי עצה ותושיה". ולכן דייקא כאן נאמר עצה טובה השיאן הכתוב, כי כל יסוד הנידון כאן שלא יהא פגם בכח האבות, ומכוחם מגיע העצה, והבן. וכן בשעה שהלך כלב לרגל את א"י שהיה מן המרגלים, הלך להתפלל על קברי אבות שינצל מאותה עצה של המרגלים, ודייקא מתפלל על קברי אבות להינצל מעצה רעה, ועיין זוה"ק (ח"ב, לא ע"א). ויסוד זה מדוקדק למ"ד שלא לבאי הארץ נחלקה הארץ אלא לאבות שהיו מיוצאי מצרים. והיינו שכל האחיות בא"י אינו אלא מכח אבות שיצאו, ומכח האבות שהובטח להם הארץ. ולכן דייקא בדור של האבות כתיב "לא תסור נחלה על א"י", שכל אחיזתם היא על הארץ שניתנה בזכות אבות. ולפי"ז קצת יש לעיין אם על חלק שניתן בעבר הירדן יש את הדין של לא תסור נחלה.

כנ"ל, לא יהיה תולדתו כעס וחמה, אלא מהלך בכל רוח ורוח למתקו ברחמים.

אמרו (ב"ב קב ע"א) שיש באבות מה שאין בבנים, ויש בנים מה שאין באבות. באבות הוא אומר "וכל בת יורשת נחלה וכו'". וליוצאי מצרים נאמר כדמפרש לקמיה. אבל לדורות הבאין ליכא איסור השבת נחלה, (לשון רש"י). וכמ"ש (תענית כו ע"ב). לא היו ימים טובים לישראל כטו' באב. ואמרו (שם, ל ע"ב) שהותרו שבטים לבוא זה בזה. וכמה טעמים כתבו הראשונים והאחרונים מדוע לא נאמר איסור אלא לשעה ולא לדורות, עיין רמב"ן (פסוק ז'), ספורנו, מלבי"ם, רבנו בחיי (במדבר, כז, ד), רלב"ג (שם), ומנחה בלולה (פסוק ז'), וכל אחד ביאר הטעם לדרכו.

והנה כתיב (פסוק ג) "והיו לאחד מבני שבטי ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהינה להן ומגורל נחלתנו יגרע". ויש כאן דגש על נחלת אבותינו דייקא, וזהו כלשון הגמ' שיש באבות מה שאין בבנים. ונראה שאף שבכללות אמרו אין קורין אבות אלא לשלושה, מ"מ דור המדבר נקרא אבות ביחס לדורות שאחריהם. ויש כאן דרך של שימור תואר "אבות ונחלתם", שפגיעה בנחלתן הוא פגיעה באבות עצמם.

וביתר עומק, אמרו (ב"ב שם) א"ר יהודה אמר שמואל בנות צלפחד הותרו להינשא לכל השבטים